

HET MYSTERIE VAN DE ONVINDBARE SPERWERS Sperwerhorst in Reigersnest?

Bert en Mieneke Kamp

In 1995 was er voor de eerste keer een broedpaar Sperwers aan de oostoever van de Sloterplas. Naar schatting werden toen vijf jongen vliegvlug. Het nest was duidelijk zichtbaar vanaf een wandelpad, maar desondanks werd het niet opgemerkt door passanten. Zouden wij in 1996 opnieuw een broedgeval kunnen constateren? De verwachtingen werden iets getemperd door een bericht uit betrouwbare bron dat in februari 1996 bij het Sloterparkbad een Sperwer tegen een auto was aangevlogen en naar een vogelasiel was gebracht.

In april 1996 begonnen wij onze eerste speurtochten in het circa 1,5 km lange park. Daarbij waren wij ook attent op geluiden uit de bosjes en we observeerden alle nesten in de toen nog vrij kale loofbomen die de juiste grootte en positie hadden. Positieve aanwijzingen leverden de restanten van geslagen stadsduiven die we nu en dan vonden. De veerspoelen van deze prooien waren meestal blauwachtig van kleur; het waren kennelijk jonge en onervaren duiven. Maar van jagende Sperwers geen spoor, in geen weken. In mei vonden we een volwassen houtduif, gedeeltelijk geplukt, die door een gestoorde predator was achtergelaten, maar ondanks herhaalde zoektochten vonden we geen enkel bewijs van een broedgeval. Roofvogelgeluiden vingen we evenmin op, ondanks luistersessies op strategische punten. Met een onderbreking van 15 dagen vakantie waren wij begin juli dus al drie maanden bezig - een paar keer wekelijks - om een mysterieuze spookvogel na te jagen. Wij dachten al aan opgeven - de bomen waren al volop in blad - toen op 10 juli een 'gouden' tip binnenkwam: onze flatgenoot Lammert van der Veen meende dat het nest ergens bij de reigerkolonie moest zitten, maar ook hij kon het niet vinden.

In die reigerkolonie hadden wij nu juist niet intensief gezocht. De reigerkolonie is verspreid over drie bosjes met relatief lage loofbomen. Door een van die bosjes loopt een smal voetpad en er staat een houten padvindersclubhuis. Bovendien is er regelmatig autoverkeer naar en van de jachthaven annex zeilschool met opslagloods. Deze buitenrand van het

park is dus absoluut niet rustig. Er is altijd wel gemotoriseerd rumoer, met een piek in het weekend, terwijl de af- en aanvliegende Reigers met hun rauwe kreten zich ook niet onbetuigd laten. Een gunstige aanvliegroute voor een Sperwer met prooi leek ons eveneens uitgesloten. Kortom, het leek ons twijfelachtig dat juist daar in die parkrand gescoord kon worden, maar wij concentreerden ons in juli toch op die reigerkolonie.

In een paar reigersnesten zaten nog kekkerende jongen. Wij observeerden alle nesten op lager niveau, bij voorkeur 's avonds. Er waren dan minder mensen, zodat hinderlijke belangstelling uitbleef. Onze inspanning werd beloond: op 15 juli hoorden we een zwakke bedelroep, nauwelijks hoorbaar door het gekkek van de jonge reigers. Op 16 juli was in diezelfde omgeving een alarmroep te horen van een zich snel verplaatsende Sperwer. Bovendien vonden we die dag twee sperwerveetjes op het fietspad en restanten van een geslagen zangvogel. Maar een sperwernest met de vaak gebruikelijke decoratie van donsveertjes bleef onvindbaar. Op 17 juli speurden we bij helder zonnig weer 's morgens om 11 uur opnieuw met de kijker alle nesten af. Een hoge zonnestand en een andere lichtval door het bladerdek brachten de ontknoping: het sperwervrouwtje was nu tegen de heldere lucht zichtbaar op de rand van een indrukwekkende reigersburcht, terwijl twee takkelingen verenpoetsend in naburige bomen zaten. De spookvogel was eindelijk gevonden, het mysterie opgelost. De dagen daarna zagen we de vogels prooien plukken op dit vrij laag gelegen reigersnest van zeker 1 meter doorsnede en circa 1 meter hoog, gebouwd op 5 meter onder de boomtop aan de rand van een siergracht. De vogels waren bovendien duidelijk hoorbaar: bedelroepen kwamen uit verschillende richtingen en werden gevolgd door een vliegfestijn. We telden vijf Sperwers die razendsnel door het bosje schoten en we schatten dat er vier, misschien wel vijf vliegvlugge jongen waren.

Het reigersnest lag wat lager dan de andere reigersnesten en op slechts 75 meter van het padvindersclubhuis, maar het is niet zeker dat in dit nest ook gebroed is. Zo ja, dan is het broedende vrouwtje daarin niet zichtbaar. Ook de donsjongen zijn in zo'n nest de eerste weken onzichtbaar. Is er in die reigersburcht wellicht een nieuw, kleiner nest gebouwd? Het zou interessant zijn om dit later na te gaan. Ook werd nu duidelijk waarom we nooit een aanvliegende Sperwer met prooi signaleerden. De kans was daarop klein, omdat de aanvliegroute boven de naastliggende waterloop

lag, omgeven door loofbomen met een dicht bladerdek. Via deze waterweg konden de vogels het nest direct en haast onmerkbaar aanvliegen.

Op 27 juli voerden we een laatste inspectie uit: de familie was vertrokken. Uit de openstaande deuren van de loods klonk schallende popmuziek als uitsmijter. Tot volgend jaar?

Naschrift Paul Marcus: Uit de literatuur is hergebruik van oude nesten van Blauwe Reigers door Sperwers niet bekend. Hergebruik van nesten van Eekhoorn, Gaai, Ekster, Kraai en Houtduif is wel vastgesteld (Ian Newton, *The Sparrow Hawk*, 1986). Een zoekactie in het betreffende perceel door de familie Kamp tezamen met L. van der Veen en P. Marcus op 29 augustus 1996 leverde geen vondst van een Sperwernest op. Een zaak om volgend jaar in de gaten te houden!

GIERZWALUW KIEST VOOR NIEUWBOUWWIJK

In de binnenstad worden veel broedplekken van de Gierzwaluw bedreigd door renovatie van daken van oude panden. Intussen verouderen de voormalige nieuwbouwwijken. Zo ook Gein in Amsterdam Zuidoost, dat inmiddels zo'n tien jaar bestaat. Veel dakpannen zijn al gesneuveld of van hun plaats verschoven, gegeseld door zuidwester stormen die vanuit Abcoude over de Broekzijdse polder komen aanrazen. Mus en Spreeuw zijn de eerste profiteurs van deze situatie. Inmiddels hebben enkele hete zomers bovendien veel overstekende houten dakranden aan alle kanten doen krimpen en kromtrekken: opnieuw plaatsen waar kieren ontstaan. Deze hebben dit voorjaar de aandacht getrokken van enkele paartjes Gierzwaluwen, zodat deze sierlijke vogeltjes nu ook in Gein 's avonds luid gierend laag over de daken scherend de buurt onveilig aan het maken zijn.

Een andere profiteur leek een paartje Krooneenden te worden die in juni de pas in nieuwe vorm gegoten Gaasperzoom (aan de rand van Gein) geruime tijd aandeden. Helaas lijken ze inmiddels weer voor een andere stek gekozen te hebben.

Adry Streefland
Weth. Insingerstraat 11
1107 XA Amsterdam Zuidoost
020-6979730

